

Lärandemiljö sedd ur ett barns ögon

**En kvalitativ studie om hur barn med läs- och skrivsvårigheter
upplever en givande lärandemiljö.**

Författare: Johanna Prick & Josefine Holm

Handledare: Signild Risenfors

Examensarbete 10 poäng

Nivå 41-60p

Lärarprogrammet

Institutionen för individ och samhälle

September 2005

Arbetets art: Examensarbete 10 p, Lärarprogrammet
Titel: Lärandemiljö sedd ur ett barns ögon
Sidantal: 31
Författare: Johanna Prick & Josefine Holm
Handledare: Signild Risenfors
Datum: September 2005

Sammanfattning

Bakgrund

Vårt samhälle är till stor del genomsyrat av skriftspråket. I vardagen möter vi ständigt det skrivna språket, det finns dock många människor som har svårigheter att läsa och skriva. Forskning kring läs- och skrivsvårigheter känns därför som ett ständigt aktuellt ämne. Ur ett didaktiskt perspektiv pågår utveckling för hur skolan skall kunna hjälpa dessa barn på bästa sätt. Skolan har ett mål som innebär att skapa en skola för alla.

Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur barn med läs- och skrivsvårigheter upplever sin lärandemiljö samt elevens egen reflektion kring sin påverkan på denna.

Metod

Vi har valt att, utifrån ett elevperspektiv, undersöka hur elever med läs- och skrivsvårigheter upplever sin lärandemiljö. Vi har intervjuat sju elever i år 4 som går på en kommunal skola i Västsverige. Elevernas svar har sedan tolkats utifrån ett sociokulturellt perspektiv.

Resultat

Resultatet visar att eleverna är realistiska i sina svar och att de verkar reflektera mycket kring sitt skolarbete och sin egen insats i skolan. Elevernas ideala undervisningsmiljö är formad utifrån sådant de upplever positivt i sin nuvarande lärandemiljö.

När barnen får vara med och utforma sin lärandemiljö i högre grad, påvisar vårt resultat att de önskar en undervisning med mycket variation och interaktion. En god pedagog som är duktig på att lära ut, arbete i en lugn och stimulerande miljö samt grupparbete är några av elevernas önskemål.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte och frågeställningar	2
Forskningsbakgrund	2
Historia	2
Läs- och skrivsvårigheter - Dyslexi?.....	3
Vad innebär läs- och skrivsvårigheter?	5
Vad betyder skriftspråket i dagens samhälle?	6
Det datoriserade samhället	6
En skola för alla.....	7
Möjligheterna finns	7
Samarbete Hem – Skola	9
Teoretiska utgångspunkter	9
Sociokulturellt perspektiv	9
Kulturens betydelse	11
Språkets betydelse	11
Vygotskij	12
Metod	13
Val av metod	13
Urval och genomförande	14
Databearbetning	14
Etiska ställningstaganden	15
Tillförlitlighet	15
Resultat	16
Placering.....	16
Analys av placering	17

Arbetsform/Lektionsform.....	18
Analys av arbetsform/lektionsform.....	18
Provform.....	19
Analys av provform.....	20
Hjälp.....	20
Analys av hjälp.....	21
Inläring.....	22
Analys av inläring.....	23
Sammanfattning av resultatet.....	23
Diskussion.....	25
Variationsrik undervisning.....	26
Pedagogen har stor betydelse.....	26
Små klasser skapar lugn.....	27
Grupparbete – en uppskattad arbetsform.....	28
Vikten av ett starkt Jag.....	28
Elevernas unika svar utifrån ett sociokulturellt perspektiv.....	29
Hur skulle studien kunnat utvecklas?.....	30
Vidare forskning.....	30
Slutord.....	30

Referenslista

Bilagor

Inledning

Alla barn kommer till skolan med olika erfarenheter packade i ryggsäcken. Dock kommer inte alla med lika fullpackat bagage. Alla kommer inte rustade med sagor och berättelser, inte heller från trygga famnar och miljöer som gjort det möjligt för dessa barn att pröva sina inre styrkor. För att nå uppsatta mål som pedagog måste man utgå från den enskilda individen; vi talar om lärarens förförståelse. Barnet har behov av att få börja utvecklas från den punkt där det befinner sig. Barnet skall få möjlighet att känna sig stolt över sig själv, det är då vi tror att undervisningen kan bli någonting lustfyllt.

”De barn som redan har fått ska få mer, de barn som inte har fått ska få och det i överflöd. Vi har inte råd att inte ge barnet ett rikt berättande och främja en rik språklig utveckling och förmåga. Hela hemligheten med läsning och språk finns här, att barnet får nära sin nyfikenhet och att vi vuxna tilltror barnet dess kompetens. Låt ingen stå utanför” (Körling (2003) i *Läslust och lättläst*, s 13).

Vi har valt att skriva om läs- och skrivsvårigheter. Då vi båda har ett stort intresse för svenskämnet och även har specialpedagogik som specialisering anser vi att detta är ett betydelsefullt ämne, som berör oss mycket. Men en vetenskaplig studie skrivs inte enbart för egen vinnings skull, utan skall även vara av intresse för andra grupper. Vi anser att pedagogisk forskning berör hela vårt samhälle men störst behållning av denna studie har verksamma lärare, specialpedagoger, föräldrar och lärarstudenter.

Läs- och skrivsvårigheter är ett dilemma som uppmärksammas allt oftare i skolan.

Vi anser att man som pedagog bör ha en stor vetskap om hur man kan hjälpa dessa barn med läs- och skrivsvårigheter att få en så givande lärandemiljö som möjligt. Därför vill vi undersöka hur elever med läs- och skrivsvårigheter upplever sin lärandemiljö och hur den skulle se ut om de själva fick vara med och påverka i högre grad. Fokus i uppsatsen ligger därför på läs- och skrivsvårigheter utifrån ett didaktiskt sammanhang, men vi vill också diskutera ämnet i ett vidare samhällsperspektiv.

Läs- och skrivsvårigheter är ett numera ständigt aktuellt ämne i samhället. Samhället ställer höga krav på den enskilda individen och att kunna läsa och skriva ses som en självklarhet. I själva verket är det dock inte så självklart, då många människor saknar förmågan att kunna

läsa och skriva fullt ut. Vi anser att samhället bör ta detta ämne på stort allvar. För att kunna hjälpa dessa människor krävs det insatser. Ju tidigare insatserna görs, desto bättre.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur barn med läs- och skrivsvårigheter upplever sin lärandemiljö samt elevens egen reflektion kring sin påverkan på denna. Med vår studie vill vi göra samhället medvetet om hur barn med läs- och skrivsvårigheter själva upplever sin lärandemiljö. Vårt mål med undersökningen är att kunna delge lärarna ny kunskap, som kan leda till en bättre och mer givande lärandemiljö för alla. De elever vi har valt att ha med i studien är elever som skolan uppmärksammat som elever med läs- och skrivsvårigheter.

Utifrån detta syfte vill vi ha svar på följande frågeställningar:

1. Hur upplever en elev med läs- och skrivsvårigheter sin nuvarande undervisningsmiljö?
2. Hur skulle denna undervisningsmiljö se ut, om de själva i högre grad, fick vara med och påverka den?

Forskningsbakgrund

Läs- och skrivsvårigheter har studerats utifrån olika teoretiska perspektiv och ämnestraditioner. Studiens forskningsbakgrund kommer inledningsvis att ta upp läs- och skrivsvårigheter utifrån olika perspektiv och traditioner för att därefter, under rubrikerna ”Vad betyder skriftspråket i dagens samhälle” och ”Det datoriserade samhället”, introducera det sociokulturella perspektivet som vi själva använder oss av i vår studie.

Historia

Det var läkare som, på 1800-talet, var de första som började intressera sig för läs- och skrivsvårigheter. Kassmual kan nämnas som en av de första som betraktade oförmågan att läsa och skriva som en speciell sjukdom. Kassmual skrev år 1877 om läs- och skrivsvårigheter och införde då fackuttrycket ”förvärvad ordblindhet”. En annan läkare som intresserade sig

för läs- och skrivsvårigheter var engelsmannen Morgan. Morgan ansåg att man inte kunde se dessa svårigheter som en förvärvad skada, utan att orsaken istället var en ”medfödd skada”. Det är därefter som läs- och skrivsvårigheter har fått sin beteckning ”medfödd ordblindhet” (Ericson, 2001).

Under 1800-talets början var den rådande åsikten i Sverige att hjärnskador var orsaken till läs- och skrivsvårigheter. Men under senare hälften av 1800-talet lade man istället skulden på föräldrarna. Eric Johansson (i Ericson, 2001) berättar om kyrkoherde Bylunds rapport från Bygdeå 1862 där det står: ”Möjligen kan väl ett och annat barn läsa klent, helst i början av skolåldern, men orsaken därtill är dels föräldrarnas vårdslöshet, djupa fattigdom och okunnighet i stavning, dels och några barns naturfel” (s.18).

En åtgärd som skolan satte in under 1800-talet var att man lät de läs- och skrivsvaga eleverna gå om en eller flera klasser. En del kom inte längre än till småskolan. År 1879 inrättades den första hjälpklassen i Sverige.

Läs- och skrivsvårigheter - Dyslexi?

Det finns många olika definitioner när det gäller läs- och skrivsvårigheter och dyslexi. De definitioner som finns har tillkommit efter forskning. Att det skiljer så pass mellan begreppen; läs- och skrivsvårigheter och dyslexi, beror på vad forskningen fokuserat och utgått ifrån. Detta avsnitt behandlar de olika begreppen och försöker reda ut de många och omfattande definitionerna.

Tidig forskning kring läs- och skrivsvårigheter och dyslexi utgick ofta ifrån två olika perspektiv, dels utifrån ett medicinskt perspektiv och dels utifrån ett psykologiskt - pedagogiskt perspektiv. Medicinsk forskning inriktade sig ofta på orsaker till gravare former av läs- och skrivsvårigheter/dyslexi medan psykologisk – pedagogisk forskning fokuserats på faktorer relaterade till läs- och skrivsvårigheter (Ericsson, 2001).

Senare forskning har dock medfört ökade kunskaper om läs- och skrivsvårigheter/dyslexi. Nuförtiden är världens ledande dyslexiforskare ganska överens om att dyslexi beror på en speciell svaghet i en eller flera kopplingsstationer i hjärnan som har särskild stor betydelse för läsning och stavning, men som, vilket är viktigt att poängtera, inte påverkar intelligensen på ett negativt sätt (Ericsson, 2001). Det är också viktigt att poängtera att läs- och

skrivsvårigheter inte alltid behöver ha ett samband. De finns även de som enbart har lässvårigheter och de som endast har skrivsvårigheter. Eftersom denna studie undersöker barn med både läs- och skrivsvårigheter, kommer här enbart den kombinerade formen att behandlas.

Men svårigheterna med att definiera och utreda de olika beteckningarna läs- och skrivsvårigheter/dyslexi kvarstår dock. Ericsson (2001) skriver att det är vanligt att lärare och psykologer använder beteckningen läs- och skrivsvårigheter, läkare beteckningen dyslexi, medan föräldrar använder uttrycket ordblindhet.

Gillberg definierar dyslexi:

”Dyslexi är ett biologiskt orsakat tillstånd som, trots normal begåvning och trots adekvat pedagogiskt, socialt och psykologiskt stöd, ger sig tillkänna som läs- och skrivsvårigheter” (Gillberg & Ödman, 1994, s.16).

En annan definition på dyslexi har Max Frisk:

”Dyslexi är en centralnervös, CNS, språklig funktionsstörning, som kan påverka barnets förmåga dels att lyssna till och dels att uppfatta språket rätt” (Ericsson, 2001 s.43).

Ytterligare en definition, som kan liknas med de två tidigare, är:

”Dyslexi är en störning i vissa språkliga funktioner som är viktiga för att kunna utnyttja skriftens principer vid kodning av språket” (Höien & Lundberg 1999, s.240 i Bjar & Lidberg, 2003).

Nuförtiden är det, på grund av diverse motsättningar mellan olika grupper med olika synsätt på läs- och skrivsvårigheter, nödvändigt att genom diagnostik skilja mellan den centralnervösa språkliga dysfunktionen; dyslexin och eventuellt andra former av läs- och skrivsvårigheter. Asmervik (2001) uttrycker, på ett sätt vi anser vara relevant, skillnaden mellan dyslexi och läs- och skrivsvårigheter:

”Dyslexi är en specifik läs- och skrivsvårighet med en bristande passform mellan skriftspråkliga färdigheter och kognitiv funktionsnivå, utan att detta med nödvändighet rör normala förmågor. Det anses vara ett språkligt grundat problem med fonologiska svårigheter som typiskt drag, och problemen förändras med åldern. Svårigheterna med skriftspråket är det primära, och de ska i princip inte vara någon

konsekvens av vare sig syn- och hörselsvårigheter eller sociala och emotionella faktorer” (Asmervik, Ogden & Rygvold, 2001, s.17).

”Läs- och skrivsvårigheter utgör en mer generell skriftspråklig svårighet som rör problem hos elever som av olika orsaker inte är i besittning av den skriftspråkliga färdighet som man kan förvänta sig utifrån deras ålder och den årskurs de går i. Svårigheterna har ofta samband med generella svårigheter, omfattande språkliga problem eller andra faktorer som syn- och hörselproblem” (Asmervik, Ogden & Rygvold, 2001, s.17).

Sammanfattningsvis skiljer man mellan diagnosticerade svårigheter och icke diagnosticerade. Hur diagnoser går till är ett stort forskningsfält och mycket omdebatterat i media. Denna studie kommer inte att beröra den typen av forskningsfrågor. Studien berör inte heller diagnosticerad dyslexi, utan har enbart intresse i den grupp elever som skolan uppmärksammat som elever med läs- och skrivsvårigheter.

Vad innebär läs- och skrivsvårigheter?

Hur läs- och skrivsvårigheter yttrar sig och vad dessa innebär för olika personer kan skilja mellan personer. Några hinder som barn med läs- och skrivsvårigheter kan uppleva är bland annat att de kan ha svårigheter med språkförståelse, de kan ha svårt att imitera tal och uppfatta och särskilja vissa av de enskilda språkljuden. Det är vanligt att det när de talar sker förväxlingar mellan tonande och tonlösa ljud. Eleverna kan även ha svårigheter med att läsa hela ord och kunna se och känna igen ett ord i sin helhet. Barnen kan också ha svårigheter med att visuellt uppfatta ordningsföljden av bokstäver i en text, detta leder ofta till felläsningar och det kan i sin tur påverka förståelsen av en text. Barnen kan även ha svårt att ta emot och bearbeta flera instruktioner samtidigt, vilket kan leda till att de uppfattas som okoncentrerade. Människor med läs- och skrivsvårigheter har även ofta svårt med att hålla information i det verbala korttidsminnet, problem med att lära sig saker utantill (Sohlman, 2000). Gemensamt för de barn som har läs- och skrivsvårigheter är att de ofta upplever en stor frustration och besvikelse. De förlorade framgångarna gör att många barn tappar tron på sig själva, de kan komma att känna en stor oro inför att gå i skolan och för att lära sig läsa och skriva (Bjar & Lidberg, 2003).

Vad betyder skriftspråket i dagens samhälle?

Vår värld är till största del omringad av skriftspråket. I det dagliga livet möter vi ständigt det skrivna språket. Alltifrån texten på mjölkpaketet till tidningar, skriftliga instruktioner, informationstavlor, texttrensan på TV och framförallt i det som många kanske tänker på först: böcker. God skriftspråklig förmåga kan idag ses som en nödvändighet för alla. Skrivandet är när det gäller utbildning ett av verktygen för lärande och i det vanliga arbetet är det ofta en del i de dagliga rutinerna. Även för att kunna hålla oss informerade och för att kunna påverka som medborgare i ett demokratiskt samhälle krävs det att vi har förmågan att uttrycka oss i skrift (Nielsen, 2005). Läsning och skrivning är också något vi gör för nöje, personlig utveckling och avkoppling. Dysthe (1996) menar att det skrivna språket idag har högre status än det talade, både i skolan och i samhället. Med tanke på detta har förmågan att använda skrift stor betydelse för hur andra ser på oss och därmed också för hur vi uppfattar oss själva. Att bli skriftspråklig förefaller därför i högsta grad som en mänsklig rättighet (Nielsen, 2005).

Det datoriserade samhället

Utvecklingen har gett nya tekniska hjälpmedel och förändrat den rådande samhällsordningen, ekonomin och maktstrukturen. Ett tekniskt hjälpmedel är ett redskap som hjälper oss att utföra uppgifter eller producera nya produkter. Datorn kan ses som det senaste tekniska hjälpmedlet som har ändrat på människors sätt att förhålla sig till omvärlden och till varandra (Healy, 1999). I dagens samhälle har datorn kommit att bli en självklar del i många människors vardag.

Även i skolan används datorer flitigt av både elever och lärare. Numera kan datorn användas och används av människor i alla åldrar. Datoranvändandet för med sig många fördelar. I skolan, och även i arbetet, är datorn för många en stor hjälp. För barn med läs- och skrivsvårigheter kan datorn vara ett utmärkt verktyg. Det har utvecklats flera dataprogram för att underlätta och avhjälpa läs- och skrivsvårigheter. Ordbehandlingsprogrammen är ett stort stöd vid skrivande. Dessa program automatiserar skrivandets och läsningens mekaniska effekter. De stavningskontroller, uppslagsböcker och ordlistor som ingår i ordbehandlingsprogrammen är till stor hjälp för elever med läs- och skrivsvårigheter (Healy, 1999).

En skola för alla

Begreppet ”En skola för alla” är ett av målen i FN:s konvention om barns rättigheter. Alla berörda parter inom skolans värld måste arbeta för att begreppet utbildning för alla verkligen blir för alla, och då särskilt för de som har det största behovet av det (Salamancadeklarationen nr 1/2001).

För att nå, de för barnet uppsatta målen, behöver pedagogen utgå från den enskilda individen. Undervisningen blir lustfylld om man möter barnet i det utvecklingsstadiet det befinner sig i.

”Undervisningen i skolan skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den skall med utgångspunkt i elevens bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevens fortsatta lärande och kunskapsutveckling” (Lpo, 94 s.10).

Ett av skolans mål innebär att skapa en skola för alla. Undervisningen anpassas till varje individs förutsättningar och behov. Det räcker inte idag, att man som lärare överför allt sitt vetande till eleverna. En lärare måste också vara bra på att handleda den enskilde eleven i kunskaps- och informationshämmandet. Vilket ämne det än gäller måste läraren kunna anpassa sin undervisning så att samtliga elever kan ta del av den. Ämneskunskaper behöver breddas med kunskaper om elevens förutsättningar, det vill säga om läs- och skrivsvårigheter, om dyslexi och andra eventuella funktionsnedsättningar (Lundgren & Ohliss, 2003). De skriver vidare att så länge målsättningen är ”en skola för alla” har skolan ett ansvar att låta alla elever utifrån sina förutsättningar lära sig utveckla sina olika förmågor och intelligenser.

Möjligheterna finns

De flesta barn lär sig läsa och skriva utan större problem med stöd av olika pedagogiska metoder, ibland på egen hand. Men för barn med läs- och skrivsvårigheter kan en viss pedagogik spela stor roll.

Hur kan man stötta? Vad behövs för att nå uppsatta mål? För att kunna hjälpa barn med läs- och skrivsvårigheter behöver läraren ha inhämtat en stor vetskap om vilka pedagogiska åtgärder man kan vidta. I skolan är det viktigt att det finns olika undervisningsmetoder liksom möjlighet till anpassad inkluderande visuell och/eller auditiv inlärningsmöjlighet för att lämplig pedagogik skall kunna tillämpas (Ericsson, 2001). Tempot gör också skillnad, då

det gäller att få grunden lagd. För de barn som har läs- och skrivsvårigheter, gäller det att läraren bygger upp en stimulerande språk- och lärandemiljö, där varje enskild individs eget språk får växtkraft. Det gäller att stärka barnets självförtroende (Utbildningsdepartementet, 1997).

”Skolan skall sträva efter att varje elev utvecklar nyfikenhet och lust att lära, utvecklar sitt eget sätt att lära och utvecklar tillit till sin egen förmåga” (Lpo 94, s 14).

Tycker man att någonting är svårt, händer det ofta att man undviker det för att man känner sig osäker och anser att arbetsinsatsen blir för stor i förhållande till resultatet. Den som har svårt att lära sig läsa och skriva kommer antagligen att läsa och skriva i betydligt mindre grad än den som tidigt lärt sig läsa och skriva utan svårigheter. Om man inte får hjälp med att komma över svårigheterna är det lätt hänt att barnet hamnar i en ond cirkel. Läs- och skrivlusten kan försvinna helt och hållet, man får sämre självförtroende och lärandet sker långsammare än det tidigare gjort. Har eleven svårt med att läsa och skriva kan också det leda till att denne får det problematiskt i de andra skolämnena. Att förebygga svårigheter med olika undervisningsinsatser, och att tidigt upptäcka de elever som har problem, har stor betydelse för barnets fortsatta skolgång (Nielsen, 2005).

Pedagogen bör lägga ribban på en lagom nivå, just för den enskilde individen. Att skapa ett positivt undervisningsklimat spelar stor roll för att kunna höja individens självförtroende och skapa motivation. Det bästa sättet att få ett barn motiverat är att själv vara det (Lundgren & Ohlis, 2003).

Det gäller också att som pedagog se till att eleven får en rad konkreta framgångar. Eleven måste få känna att den kan och att det den presterar faktiskt ger någonting. För att få eleven att känna framgång utgår man från det som eleven kan och sätter upp delmål för det fortsatta arbetet. Små steg minskar risken för misslyckanden. Man kan så småningom uppmuntra eleven till att själv sätta upp delmål för att på så vis minska känslan av att inte ha kontroll och misslyckas. Men det är viktigt att pedagogen inte släpper eleven helt fri (Red. Thorsén, 1990).

Samarbete Hem – Skola

Att skapa goda kontakter och öppna dialoger mellan hem och skola är en förutsättning. Givet är att barnet står i centrum och att dennes behov styr. Ericsson (2001) skriver att det är viktigt att föräldrarna blir informerade så tidigt som möjligt om barnets svårigheter. Att ge kunskap till föräldrarna om vad deras barns svårigheter innebär är centralt för att barnet ska känna sig förstått och respekterat. En del av skolans uppgift är att ge familjen det stöd som behövs, både för sin egen skull och för att föräldrarna i sin tur skall kunna stödja sitt barn på bästa sätt.

”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta kunskaper. I samarbete med hemmen skall skolan främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar” (Lpo, 94 s. 11).

För att ett samarbete mellan hem och skola skall fungera är en förutsättning den att, skolan lyssnar på hemmet, hemmet lyssnar på skolan och att båda parter har en gemensam utgångspunkt i det centrala barnet. Skolan är skyldig att ge ett barn den hjälp som behövs. Men föräldrarna är de som känner sina barn bäst. Om föräldrarna anar eller upptäcker att deras barn har problem med att läsa och skriva bör de ta upp det med skolan så snart som möjligt. Ju tidigare stödåtgärder sätts in desto större är möjligheterna att eleven når fram till de uppsatta målen (CG & Lindell, 1996).

Samtidigt som det kan behövas initiativ från föräldrarnas sida är det viktigt att skolan ser till att föräldrarna får de kunskaper som behövs för att de skall kunna hjälpa barnet i hemmet. Föräldrar uppskattar om de från skolan får tips och idéer om hur man kan hjälpa barnet hemma. Det kan vara till exempel hur man arbetar med olika metoder som tal och ljudband. Det kan också vara olika dataprogram som handlar om läs och skrivinläringen. Hemarbetet ska ha att göra med det som man arbetar med i skolan. Då måste hemmet veta vad man arbetar med i skolan och hur man arbetar (CG & Lindell, 1996).

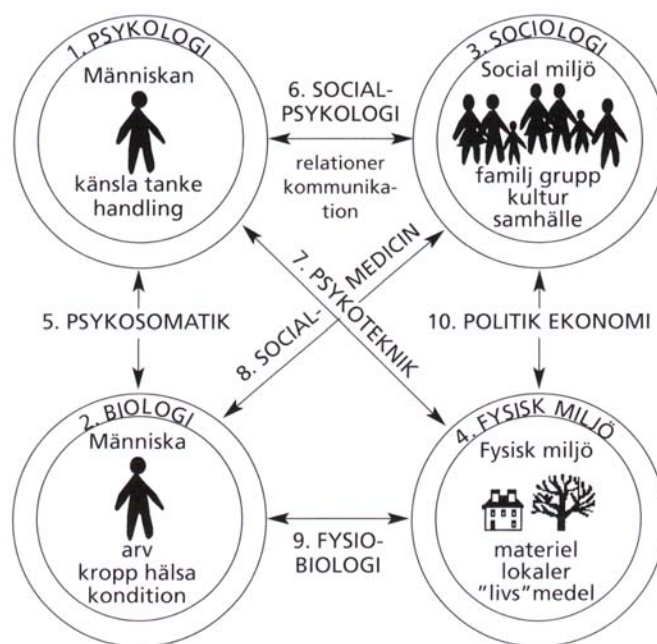
Teoretiska utgångspunkter

Sociokulturellt perspektiv

Denna studie grundar sig på ett sociokulturellt perspektiv. Den sociokulturella teorin framhåller att vår miljö och kultur har en stor påverkan på hur vi lär och tar del av nya

kunskaper. Vår tolkning av nya intryck speglas mycket utifrån vår grundkunskap och tidigare insikt om det aktuella ämnet (Severin, 2002).

Fischbein & Österberg (2003) menar att figuren nedan visar det samspel som finns runt en individ på olika nivåer. Människan samspelar ständigt med miljön runt omkring. När det gäller barn med läs- och skrivsvårigheter är det viktigt att tänka på att verkligheten är komplex och att svårigheterna inte enbart går att reducera till biologiska förutsättningar hos människan, inte heller bara till de pedagogiska insatserna i barnets omgivning. Istället måste man se till båda dessa faktorer och sambandet mellan dem. Människan påverkas ständigt av sin omgivning. I ett sociokulturellt sammanhang är den fysiska miljön den faktor som har störst påverkan på människan och dennes sociala miljö. Men som figuren nedan visar påverkar alla faktorer varandra och de har tillsammans en stor betydelse när det gäller en människas utveckling.

Figur1. Individens samspel med miljön (s.20).

Den sociokulturella inriktningen påverkar språkundervisningen i hög grad. Vi uttrycker vår kunskap främst genom vårt rika språk. Det är genom att höra vad andra människor berättar och talar om som vi tar till oss kunskap. Severin (2002) anser att barn föds in i en interaktiv och kommunikativ process. Det är i denna process som barnet tar till sig kunskap. Det är i mötet med en annan människa vi kommer att förstå oss själva och världen.

”Vi lär oss av och med andra i en given kultur” (Alexandersson, 1994 i Severin, 2002 s. 36).

När det gäller lärande och hur vi lär, är det utifrån ett sociokulturellt perspektiv, en fråga om hur vi tillägnar oss de resurser för att tänka och utföra praktiska projekt som är delar av vår kultur och omgivning. Säljö (2000) menar att kunskaper och färdigheter av detta slag inte är en biologisk företeelse. Han anser istället att dessa färdigheter och kunskaper kommer från de insikter och handlingsmönster som byggts upp under lång tid i ett samhälle och som vi blir delaktiga i genom interaktion med andra människor.

Kulturens betydelse

Att omvärlden och den kultur en människa lever i har stor betydelse för dennes sätt att lära och utvecklas är de flesta människor medvetna om. I varje samtal, handling eller händelse finns en möjlighet att man tar med sig någonting som man kommer att använda i en framtida situation. De sätt vi lär och tar del av kunskap är beroende och påverkas ständigt av de kulturella omständigheter vi lever i. Men hur ser egentligen samspelet mellan lärande och omvärlden ut? Säljö (2000) skriver att det är genom kommunikation som sociokulturella möjligheter skapas, men det är också genom kommunikation som de förs vidare. Detta är en grundtanke i ett sociokulturellt perspektiv. I en kultur ingår en mängd olika redskap, vanligtvis är dessa både intellektuella och praktiska. De intellektuella redskapen är de vi använder för att hantera vardagen i praktiska sammanhang. På liknande sätt är de fysiska redskapen vi har omkring oss som t.ex. telefoner och datorer konstruerade så att vi kan använda dessa för att lösa våra intellektuella krav. Sammanfattningsvis kan man säga att om man utifrån ett sociokulturellt perspektiv skall titta på det fenomen som vi kallar lärande, måste man uppmärksamma tre olika, men samverkande företeelser:

1. utveckling och användning av intellektuella redskap
2. utveckling och användning av fysiska redskap
3. kommunikation och de olika sätt på vilket människor utvecklat former för samarbete i kollektiva verksamheter (Säljö, 2000).

Språkets betydelse

Språket spelar en stor roll för den sociokulturella utvecklingen. Ett av människans viktigaste redskap är språket och de resurser som finns i det. Genom språket och kommunikation med

andra blir människan delaktig i ett sätt att beskriva omvärlden. Det gör det också möjligt att kunna samspeka med sina medmänniskor, vilket är en av förutsättningarna. Med hjälp av språket och dess kommunikativa redskap, kan människan förstå och analysera företeelser som vetenskapliga teorier, dikter, recept, politiska åsikter, sångtexter och allt annat som finns och uppstår genom språket (Säljö, 2000). Språket är ett verktyg som hjälper människan att utvecklas till en tänkande och lärande individ. Genom att använda språket kan ny kunskap inhämtas, vilket innebär att den nya kunskapen också kan bli den egna kunskapen (Molloy, 1996).

Språket finns i många olika former och uttryckssätt. Tal, skrift, kroppsspråk, teckenspråk, dans och teater är några exempel på kommunikativa medel. Beroende på om vad, med vem och i vilken situation vi språkar använder vi olika koder. Dessa koder varierar med avseende på olika val vi gör på text-, sats-, ord- och ljudnivå (Bjar & Lidberg, 2003). En sociokulturell uppfattning är att språkliga uttryck inte refererar enbart till en företeelse eller ett objekt, de betecknar också signaler, mening och innebörd (Säljö, 2000). Språket är alltså en av de viktigaste förutsättningarna inom det sociokulturella perspektivet.

När man talar utifrån det sociokulturella perspektivet är det i detta sammanhang relevant att ta upp den ständigt aktuella forskaren Vygotskij. I följande avsnitt kan ni läsa om Vygotskijs tankar och synsätt på lärande.

Vygotskij

Lev Semenovic Vygotskij (1896-1934), var en marxistisk forskare, pedagog och visionär. En utgångspunkt för Vygotskij är att människan är både en biologisk varelse och en kulturvarelse. Han menar att alla människor föds relativt lika och har samma förutsättningar oavsett var i världen man föds. Det är först när barnet börjar kommunicera med sin omgivning som dess utveckling kommer att bestämmas av sociokulturella faktorer. Det är genom sociala och kulturella erfarenheter som människan i samspel med andra formas som kännande, tänkande och en kommunicerande individ (Red. Forssell, 2005).

Även Vygotskij menar att det är genom språket som barnet får den mest kraftfulla effekten för att komma i kontakt med omgivningen och bli delaktig i sociokulturella erfarenheter.

Vygotskij påstår att redan barnets tidigaste ljud, jollret, är ett tecken på kommunikation (Red. Forssell, 2005). Språket och skriftspråket är, enligt Vygotskij, det främsta redskapet för

lärande. Han menar att språket har en yttre och en inre funktion. Den yttre funktionen är kommunikativ och den inre ett redskap för tänkandet. Skriftspråket har samma funktion som talspråket, men skriftspråkets yttre funktion är mer konkret och lättare att observera. Skriftspråkets inre funktion är redskap för reflektion och lärande på en metakognitiv nivå (Gustafsson & Mellgren, 2005). Vygotskij utvecklade sin syn på språkutveckling och språkets funktioner i sitt viktigaste verk; *Tänkande om språk*. I detta verk uttrycker han sina tankar och idéer kring detta (Red. Lindqvist, 1999).

Trots att många år har gått sedan Vygotskij konstaterade sin syn på lärande och utveckling är denna hypotes fortfarande ständigt aktuell. Myrberg (2003) skriver att ett barns skriftspråkutveckling är beroende av samspelet mellan biologiska förutsättningar och miljöförutsättningar såsom till exempel pedagogik och hemmiljö. Goda miljöförutsättningar kan minska risken att utveckla läs- och skrivsvårigheter trots ogynnsamma biologiska förutsättningar, medan ogynnsamma förutsättningar i hem och skola ökar risken att få läs- och skrivproblem även om de biologiska förutsättningarna är relativt goda.

Metod

Val av metod

Vi har valt att, utifrån ett elevperspektiv, undersöka hur barn med läs- och skrivsvårigheter upplever sin lärandemiljö samt elevens egen reflektion kring påverkan på denna. Utifrån vårt syfte har vi funnit att den metod som var mest lämplig var intervjuer av kvalitativ karaktär. Detta för att vi inte har avsett att mäta någonting kvantitativt, utan sökt mer personliga och nyanserade svar på våra frågor.

”Den kvalitativa forskningsintervjun har som mål att erhålla nyanserade beskrivningar av olika kvalitativa aspekter av den intervjuades livsvärld; den arbetar med ord, inte siffror” (Kvale, 1997, s 36).

Vi var medvetna om svårigheten med att intervjua barn, men vi ville belysa hur barnen själva upplever sin lärandemiljö. Att vara konkret vid utformandet av intervjufrågor till barn ger ett bättre resultat. Det är skillnad på hur ett barn och hur du själv som vuxen uppfattar en fråga. Att välja vida och övergripande frågor för att barnet ska kunna välja inriktning och inte ledas

in i ett svar blir balansgången för att uppnå målet med studien (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000). Med en kvalitativ metod undersöker man ett fenomen inifrån för att förstå och utifrån det bygga upp kategorier (Holme & Solvang, 1997). Vi vill i vår studie ha barnen i fokus och enligt oss är det endast dem som kan ge oss de ”sanna” svaren. Doverborg & Pramling Samuelsson (2000) skriver att barn tänker och uppfattar världen annorlunda. Detta gjorde vårt val av respondenter ännu mer självklart. De skriver vidare, att intervjuer med barn även är ett tillvägagångssätt för pedagoger, som därigenom kan utveckla sin pedagogiska verksamhet.

Urval och genomförande

Dilemmat i början av studien var hur vi skulle göra vårt urval av respondenter. Då läs- och skrivsvårigheter kan vara ett känsligt ämne var vi rädda för att våra respondenter skulle känna sig utpekade och kränkta. Vi var också uppmärksamma på att alla faktiskt inte är medvetna om sina svårigheter. Vårt urval föll sig emellertid naturligt, då skolan där vi genomfört intervjuerna har så kallade läsgrupper. I dessa läsgrupper är eleverna indelade efter sin kunskapsmässiga läsförmåga. Eleverna är uppmärksammade av skolan som barn med läs- och skrivsvårigheter, men det är viktigt att ha i baktanke att dessa elever inte har diagnosen dyslexi.

Vår respondentgrupp bestod av åtta barn som går i år 4. Gruppen bestod av fyra pojkar och fyra flickor, men då kön inte har någon betydelse för vår studie väljer vi att inte nämna detta vidare. För att få elevernas och deras vårdnadshavares samtycke skickade vi ut information till denna grupp (se bilaga 1). Av de åtta utvalda blev det ett bortfall. När vi utformade intervjufrågorna valde vi att dela in dessa i fem kategorier för att sedan underlätta vår analys av svaren. Kategorierna består av: placering, arbetsform/lektionsform, provform, hjälp och inläring (se bilaga 2). Innan genomförandet av intervjuerna gjordes en provintervju för att se hur våra frågor uppfattades. Då frågorna fungerade bra påbörjades vår studie omgående.

Databearbetning

Intervjuerna med eleverna dokumenterades med hjälp av en ljudbandspelare, efter att eleverna först gett tillåtelse till detta. Att använda bandspelare när man registrerar intervjuer är idag det vanligaste sättet. Man kan då som intervjuare koncentrera sig på ämnet och innehållet i intervjun; vilket är det som är viktigt (Kvale, 1997). Varje intervju tog ca 15 minuter. För att få ut så mycket som möjligt på varje fråga ställde vi en rad följdfrågor. Då vi inte ställde

samma följdfrågor till alla respondenter fick dessa frågor ta plats under respektive huvudfråga. Vi skrev sedan ner elevernas svar i sin helhet, med undantag från diverse ord och uttryck som vi bedömde vara ointressanta för vår studie. Efter varje avslutad intervju lät vi varje enskilt barn lyssna några minuter på den inspelade intervjun. Doverborg & Pramling Samuelsson (2000) skriver att det uppskattas ofta av barnet om de får lyssna en liten stund på det inspelade samtalet. Barn tycker dessutom, för det mesta, att det är väldigt roligt att höra sig själv på band.

Etiska ställningstaganden

Vi började med att prata med rektor och aktuella lärare och informerade alla om vårt syfte med vår studie. Efter att ha fått godkännande av rektor, skickade vi ut information till eleverna och deras vårdnadshavare för att få deras samtycke (se bilaga 1). Samtidigt garanterades respondenterna anonymitet och konfidentialitet. Eleverna informerades också om att de när som helst under intervjun kunde avbryta inspelningen, om det inte kändes bra för dem.

Intervjuerna utfördes enskilt, med ett barn i taget, för att eleverna inte skulle kunna påverka varandra. Eftersom barnintervjuer var både nytt och spännande för oss valde vi att dela upp de och göra några var. Då vi ville få ut så mycket som möjligt av intervjuerna hade vi från början tänkt vara två intervjuare och ett barn. Men vi valde ganska snart bort detta med tanke på att barnet på detta sätt skulle kunna hamna i underläge. Doverborg & Pramling Samuelsson (2000) skriver att den vuxne intervjuaren automatiskt är en auktoritet. Med det menas att man aldrig kan komma ifrån att man som intervjuare har övertaget över barnet.

Tillförlitlighet

Generalisering är en fråga som ofta kommer upp när det gäller resultatet i en intervjuundersökning (Kvale, 1997). Resultatet i studien kan inte användas för generalisering. Vårt resultat har istället sitt värde i elevernas unika svar, där de beskriver hur de upplever sin lärandemiljö och hur den skulle kunna utformas. Vår önskan är att resultatet kan ses som exempel på hur dessa barn upplever och hur de skulle vilja uppleva den.

Ely (1993) menar att ett forskningsprojekt ska vara trovärdigt, resultaten man får skall man kunna lita på och man skall kunna fastställa upptäckter som är värda att uppmärksamma. Ett tillvägagångssätt att visa att undersökningen är trovärdig och tillförlitlig är att göra utdrag ur

intervjuerna i form av citat. När citat används kan man följa forskarens ställningstaganden och värdera rimligheten i dessa. Citat gör också att innebörden i kategorierna blir mer konkreta (Starrin & Svensson, 1994).

Resultat

Syftet med studien är att undersöka hur barn med läs- och skrivsvårigheter upplever sin lärandemiljö samt elevens egen reflektion kring sin påverkan på denna.

Utifrån studiens syfte utformades två frågeställningar:

1. Hur upplever en elev med läs- och skrivsvårigheter sin nuvarande undervisningsmiljö?

2. Hur skulle denna undervisningsmiljö se ut, om de själva i högre grad, fick vara med och utforma den?

Vi valde att, utifrån ett elevperspektiv, göra denna kvalitativa studie. Vi intervjuade sju elever, som har läs- och skrivsvårigheter, som går i år 4 på en kommunal skola i Västsverige.

Resultatet presenteras utifrån de fem kategorier som intervjufrågorna är indelade i. Efter varje kategori följer en analys. De fem kategorierna är: Placering, Arbetsform/Lektionsform, Provform, Hjälp och Inläring.

Placering

Under denna kategori fick vi fram hur eleverna är placerade i klassrummet, samt hur de helst skulle vilja sitta om de själva fick välja.

Fyra utav de sju respondenterna är placerade längst fram i klassrummet. Två stycken är placerade längst bak och en i mitten. Av de sju respondenterna är en nöjd med sin nuvarande plats; längst fram, detta med tanke på att denne ser bra där. Ytterligare två av respondenterna uppger samma orsak till varför de vill sitta långt fram, dessa två är för närvarande placerade i mitten respektive längst bak. Endast en av de utvalda sitter ensam och dennes önskan är att få

sitta med en kompis. De övriga sitter med minst en kamrat och föredrar också detta. Så här säger en elev på frågan om var och hur denne helst vill sitta:

”Långt fram och två. Man ser lite bättre tavlan också”

Analys av placering

Att fyra av de sju respondenterna är placerade längst fram i klassrummet var inte ett oväntat resultat för oss. Kanske ligger det en tanke bakom dessa placeringar? Ericsson (2001) skriver att när det gäller barn med läs- och skrivsvårigheter är det viktigt att tänka på placeringen i klassrummet. Barn med läs- och skrivsvårigheter kan känna sig pressade och utsatta i många situationer på grund av sina svårigheter. Koncentrationssvårigheter kan då bli en följd.

Anledningen till att en elev sitter ensam kan även ha att göra med att eleven kanske har svårt att koncentrera sig när denne sitter med en kompis. Kanske bedömer läraren att det är för elevens bästa, för att denne då får lättare att koncentrera sig. Eleven är placerad längst ner i klassrummet, intill ett fönster. Även detta skulle det kunna ligga en tanke bakom. Då vi har läst Gunilla O Wahlströms bok ”Kirre”, som handlar om en pojke med svårigheter, reflekterade vi över vår respondents placering. Kirre är nämligen en pojke vars önskan är att få sitta just vid ett fönster. När Kirre blir rädd kan det bli svart framför hans ögon. Då hjälper det om han tittar ut genom fönstret för att se ljuset.

Även när vi frågade eleverna om vart de helst skulle vilja sitta om de fick välja själva, svarade en elev:

”Jag skulle vilja sitta längst ner mot fönstret”

Om detta svar betyder något vet bara eleven själv, men det kan dock vara värt att reflektera över. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv, där miljön är en viktig faktor, skulle det kunna ligga en djupare mening bakom detta svar. Eleven kanske behöver känna en känsla av frihet, vilket han kan få genom att sitta vid ett fönster. För att man skall kunna ta till sig ny kunskap är det viktigt att man känner trygghet. Med denna placering känner sig kanske eleven trygg, vilket gör det möjligt för eleven att koncentrera sig mer på skolarbetet.

Arbetsform/Lektionsform

Under denna kategori fick vi fram vilken arbetsform/lektionsform eleverna föredrar, samt vad de tycker är roligt och mindre roligt att arbeta med i klassrummet. Eleverna fick även ge förslag på förbättringar i de ämnen de ansåg vara mindre roliga.

Samtliga elever svarar att de föredrar arbetsform utifrån vilket ämne det gäller. Fyra av eleverna svarar dock att de helst arbetar i grupp. De övriga tre jobbar helst ensamma, men i vissa ämnen tycker de bättre om att jobba med en eller flera kamrater. En av dem som vill arbeta själv, motiverar detta med att det är då den kommer längst.

Av de sju respondenterna anser sex av dem att de arbetsformer/situationer som inträffar sällan är de som är roligast. Exempel på dessa är gymnastik, data, temaarbete och när klassen har vikarie. Den sjunde var ensam om att föredra ett kärnämn; i detta fall matematik, som roligaste ämne i skolan. Såhär berättar en elev på frågan om när det är extra roligt att jobba:

”På fredagar, först har vi gympa, sen jobbar vi lite, sen är det lunch, sen går vi till slöjden. Engelska när vi gör lekar där”

På frågan om vad respondenterna tycker är mindre roligt att arbeta med i klassrummet svarade två av dem svenska/språklära, två engelska, en matematik och en geografi. Endast en svarade att denne inte tycker att något ämne i skolan är tråkigt.

En av dem som svarade att svenska är ett mindre roligt ämne tycker att det är svårt att läsa. För att kunna göra svenskan roligare gav denne som förslag att fröken läser högt istället för att man skall behöva läsa allt själv. Det skulle vara lättare att svara på de tillhörande frågorna då.

Analys av arbetsform/lektionsform

Man kan tydligt se att grupparbete är en arbetsform som uppskattas av dessa elever. Det beror dock på vilket ämne det rör sig om. Några av eleverna föredrar att jobba ensamma i vissa ämnen, medan de i ett annat ämne föredrar att arbeta tillsammans med någon. Kan detta ha att göra med om eleven är mer eller mindre säker i något ämne? En av de sju eleverna svarar att denne alltid tycker bäst om att arbeta själv och motiverar det såhär:

”När jag arbetar själv kommer jag längst”

Utifrån denne elevs svar kan man eventuellt tänkas ana en säkerhet hos eleven vad gäller skolämnena. Om man i detta uttryck kan utläsa om eleven är medveten om, eller har ont av, sina svårigheter är endast något man kan spekulera i.

I resultatet framkommer att de ämnen eller situationer som eleverna tycker är roligast är de som förekommer mindre ofta, samt att det i många av svaren rör sig om praktiska tillfällen. När vi frågar eleverna om de kan berätta om en situation då de tycker det är extra roligt att arbeta, svarar en elev såhär:

”När vi har forskning och så. Vi är inne på datorn och letar. Jag gillar mycket data i skolan. Men det är inte ofta vi får jobba med den”

Att de praktiska ämnena hör till favoriterna var kanske ingen överraskning, då barn generellt både tycker om och behöver rörelse under dagen. Att just dessa barn uppskattar rörelse kan även ha att göra med att barn med läs- och skrivsvårigheter kan få koncentrationssvårigheter som en följd. Raustorp (2000) skriver att forskning har visat att teoretisk undervisning ofta ”faller på plats” då vi övergår till praktiskt arbete och försöker tillämpa kunskapen. Denna växling av fokus gynnar även vår kreativitet.

Endast en elev anger ett kärnämne som roligast i skolan. Dessutom uppger samtliga elever ett kärnämne, på frågan vad som är minst roligt i skolan. Kan detta också bero på att vi behöver en mer variationsrik undervisning i skolan, och då särskilt i kärnämnen?

Provform

Under denna kategori undersökte vi hur det går till när eleverna har prov, samt hur de skulle vilja att ett prov gick till om de själva fick påverka i högre grad sättet att ha prov på.

Resultatet i denna kategori visar att eleverna endast har skriftliga prov. En elev beskriver hur ett prov kan gå till och säger att det alltid är på detta sätt. Denne säger såhär:

”Ibland är det väldigt mycket svenskaprov som vi har på språkläran, tre kapitel. Efter tre kapitel har vi diagnosprov. Det kan va lite svårt ibland. Sen får vi ett papper på landskapen, Dalsland och Bohuslän tror jag det är nu. Veckans ord har vi varje fredag. Tolv stycken!”

En annan elev svarar att språklära är det värsta att ha prov i. De övriga eleverna nämner inga speciella ämnen vad gäller prov.

Analys av provform

Möjligtvis kan resultatet peka på att eleverna upplever ett enformigt tillvägagångssätt att ha prov på. Eleverna har inte några förslag på hur ett prov skulle kunna gå till om de fick vara med och påverka. På frågan om hur de brukar ha prov, förklarar en elev såhär:

”Vi flyttar isär bänkarna och skriver. I varje ämne har vi en speciell provbok, det är bra”

Kan detta tyda på att eleverna inte är medvetna om några andra sätt att ha prov på? Barnen själva är ju en del av den kultur som de ger sina svar utifrån. Kan deras kultur ha påverkat deras svar? I det sociokulturella perspektivet har kulturen en stor betydelse vad gäller en människans uppfattning om saker och ting. Såhär beskriver en elev prov:

”Vi brukar för det mesta ha skriftliga prov. Det kanske händer någon gång att man säger svaret i stället. Språklära är i alla fall det som är värst att ha prov i. I geografi får vi en karta som vi skall kunna sätta ut olika ställen på”

Att denna elev nämner språklära som värsta ämne att ha prov i, kanske kan ha att göra med att eleven har svårigheter vad gäller läsning och skrivning. Kanske skulle det hjälpa denna elev om denne någon gång fick känna att den lyckas i språklära, i stället för att endast få känna misslyckande.

Hjälp

Under denna kategori studerades hur eleverna går tillväga om de behöver hjälp i klassrummet, samt vilka tankar eleverna har kring begreppet hjälp och om det är något speciellt ämne som de känner att de behöver mer hjälp i.

Majoriteten av eleverna räcker upp handen när de behöver hjälp i klassrummet. Skolan använder sig också av ett system med nummerlappar. Eleverna går och hämtar en nummerlapp och får sedan vänta på sin tur. Tre av respondenterna säger att de använder detta system ibland. Endast en elev berättar att denne brukar ta hjälp av en kompis ibland.

Avgörandet för hur mycket hjälp en elev behöver beror på vilket ämne det gäller. Tre av eleverna uppger att engelska är ett ämne där de känner att de behöver mer hjälp i. En annan elev uttrycker sig så här:

”Svenska, det är svårt. Speciellt språklära. Jag vill bara ha hjälp. Jag vill bara ha en lärare som kan komma till mig när jag behöver hjälp”

Hur fort eleven får hjälp i klassrummet beror på hur många av de andra eleverna som behöver hjälp samtidigt. Det beror också på hur stor klass det rör sig om.

Analys av hjälp

Att räkna upp handen när man behöver hjälp är en metod som alltid har funnits och som ofta fungerar bra. Men kan det också finnas en nackdel med denna metod? Om eleven får hjälp snabbt är handuppräckning en effektiv metod, annars kan den kanske bli ett hinder då eleven fastnar, både fysiskt och psykiskt, i handuppräckandet. Kan detta innebära att eleven dels i sina tankar blir upptagen med att räkna upp handen, men dels att eleven också blir fullt koncentrerad på att just hålla handen upp i luften? Detta gör att eleven inte kan jobba med någonting annat under tiden den väntar på hjälp. Detta kan vara extra viktigt att tänka på när det gäller barn med läs- och skrivsvårigheter. CG & Lindell (1996) skriver att vissa barn med läs- och skrivsvårigheter kan ha svårt att klara av att göra två saker samtidigt. Ett barn med läs- och skrivsvårigheter som håller på med en arbetsuppgift kan ha svårt att plötsligt växla över till att ta emot information om någonting annat.

Vi har inte sett eleverna använda sig av systemet med nummerlappar. Men utifrån vad eleverna svarar verkar denna metod vara relevant, då den kanske inte hindrar barnen från att arbeta med annat under tiden de väntar på hjälp? En elev säger såhär:

”Då finns det såna här nummerlappar fast det är bara om vi har halvklass ibland. Då är vi inte så många. Då har vi sånt här 1, 2, 3 på väggen. Och sen hjälper hon ettan och sen tvåan och så. Jag tycker det är jättebra”

Endast en elev säger sig ta hjälp av en kompis, när det är något denne undrar över. Kan det möjligtvis vara fler av eleverna som använder sig av denna metod, men inte upper det för att de inte tror att den är godtagbar? Kan det vara så att de bara ser denna metod som ”rent prat”?

Fyra av de sju eleverna uppger ett kärnämne som det ämne de behöver mest hjälp i. Resultatet kan tyda på ett samband mellan dessa svar och elevernas svårigheter. Flera av eleverna uppger engelska som ett svårt ämne. Kan detta ha att göra med att eleverna har svårt att läsa och skriva och att de då upplever engelskan som ännu svårare? Eller har det snarare att göra med att engelska är ett relativt nytt ämne för dessa barn?

Att barnen får hjälp fortare ju färre elever det är i klassen, samt hur många elever som behöver hjälp samtidigt är en självklarhet. Visar dessa svar att små grupper är mycket givande för barns lärande?

Inläring

En av respondenterna svarar att denne lär sig mest genom prov. Anledningen till detta säger eleven är att då måste man träna väldigt mycket för att det ska bli ett bra resultat.

Flertalet av eleverna säger att de både lär sig mest och får mest gjort när det är halvklass eller då det är två lärare i klassrummet. Detta för att det då inte är lika stökigt. En annan elev säger, på frågan om när den lär sig mest, såhär:

”När det är två lärare i klassrummet. Man får mer hjälp då”

Tre av respondenterna svarar att det är när de har matematik som de lär sig mest. Detta säger eleverna beror på att läraren är duktig på att lära ut och förklara.

Som vi tidigare skrev uppger eleverna halvklass som ett tillfälle då de får mest gjort. På samma fråga säger en elev såhär:

”Det beror på. Men det är mest när det är lugnt i klassen. Då kan jag koncentrera mig lätt och så. Det är lättast när vi är halvklass”

Andra tillfällen då eleverna säger sig få mycket gjort är då de jobbar med beting. Beting innebär att man väljer att arbeta med sådant man främst behöver och inte hunnit klart med. En elev säger om detta:

”När vi har beting är det bra för då får man jobba i sin egen takt”

Analys av inläring

En elev uppger att prov är den bästa inlärningsformen då man måste träna väldigt mycket för att uppnå ett bra resultat. Kanske denna elev har goda provresultat, men frågan är hur långvarig denna kunskap blir?

Även när det gäller inläring säger eleverna att de både lär sig mest och får mest gjort när det är halvklass eller när de har tillgång till två lärare. Arbete i små grupper tar också Ericson (2001) upp som en viktig faktor när det gäller barn med läs- och skrivsvårigheter.

Då det gäller elevernas svar om matematik och lärarens goda förmåga att lära ut, kan man i resultatet se ett klart samband. Är man som lärare duktig inom sitt ämne och dessutom brinner för det man gör kan detta resultera i att man lättare blir en god och uppskattad pedagog. En elev säger:

”Fröken är ju väldigt bra i matte och så. Så det har jag ju blivit bättre och bättre på.
Då får man bra hjälp”

Fischbein & Österberg (2003) menar att om man vet vad man pratar om är det lättare att delge sin kunskap till andra. De skriver vidare att ledarskapet har stor betydelse för att få en grupp att fungera. Ledarskapet är situationsbetingat och beroende av olika omständigheter. Exempelvis gruppens storlek, ledarens målsättning, kunskap och begåvning.

När det gäller barn med läs- och skrivsvårigheter anser Ericson (2001) att man ska låta dessa barn arbeta efter sin egen förmåga. Beting kan då vara en bra arbetsmetod. Där får barnen en chans att arbeta i sin egen takt och göra färdigt arbeten de inte hunnit klart med. Molloy (1996) skriver att det som pedagog är viktigt att man låter eleverna slutföra de uppgifter de håller på med så att de ligger i fas hela tiden. Ligger barnen i fas känner de lättare lust och motivation till fortsatt lärande

Sammanfattning av resultatet

Här följer en sammanfattning av studiens resultat utifrån de två frågeställningarna:

1. Hur upplever en elev med läs- och skrivsvårigheter sin nuvarande undervisningsmiljö?
2. Hur skulle denna undervisningsmiljö se ut, om de själva i högre grad, fick vara med och utforma den?

1. Situationer som elever upplever som givande i deras nuvarande undervisningsmiljö är tillfällen då de får arbeta i grupp. Resultatet visar dock att vissa elever föredrar att arbeta självständigt beroende på ämne. Dessa elever säger sig få mest gjort då, vilket resulterar i att de tillfällena blir de mest givande. Flertalet av eleverna säger att de både lär sig mest och får mest gjort när det är halvklass eller då det är två lärare i klassrummet. Detta för att man då får tillgång till mer hjälp. Dessutom säger en elev att det inte är lika stökigt då.

Eleverna anser att pedagogen betyder mycket för om en lektion är givande eller inte. Resultatet visar att pedagogen även har en stor roll när det gäller den totala kommunikationen i klassen. Säljö (2000) menar att sociokulturella möjligheter skapas genom kommunikation och det är också genom kommunikation som de förs vidare. Detta är en grundtanke i ett sociokulturellt perspektiv. Säljö (2000) menar också att språket har en stor funktion. En duktig pedagog har ett språk, som eleverna lätt tar till sig. Finns det ett tydligt språk och en god kommunikation mellan läraren och eleverna blir samspelet givande.

Situationer som eleverna upplever som mindre motiverande i deras nuvarande lärandemiljö är tillfällen då de har svenska/språklära, engelska, matematik och geografi. Endast en elev svarade att denne inte tycker att något ämne i skolan är tråkigt. En av dem som svarade att svenska är ett mindre roligt ämne tycker att det är svårt att läsa.

”Skolan skall bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära skall utgöra en grund för undervisningen. Lärarna skall sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former” (Lpo, 94)

Resultatet visar även att eleverna blir mindre motiverade vid situationer då de jobbar enskilt. De säger också att den undervisning som alltid sker på samma sätt är den som är minst givande. Exempel på detta är när de i svenska läser ur boken ”Pojken med tigern” och sedan svarar på tillhörande frågor till texten. Asmervik, Ogden & Rygvold (2001) skriver att man kan stimulera motivationen genom att göra undervisningen på ett sådant sätt att man använder sig av varierande inlärningsmaterial och arbetsformer. Genom att ha en omväxlande och stimulerande lärandemiljö underlättar man skolsituationen för alla barn, men kanske främst för barn med läs- och skrivsvårigheter.

2. Resultatet av studien påvisar att eleverna är realistiska i sitt tänkande och i det de svarar. Studien visar att barn med läs- och skrivsvårigheter upplever att lärandemiljön bör vara variationsrik. Det är viktigt att undervisningen är omväxlande för att skapa ett lustfyllt lärande. Samtliga elever nämner ett flertal gånger under intervjuerna vikten av att få arbeta i en lugn och rofylld miljö, i en inte alltför stor klass. Eleverna upplever också lärandemiljön mer trygg och stimulerande då det finns två vuxna i klassrummet. Studien utgår till stor del utifrån det sociokulturella perspektivet. Severin (2002) skriver att vår miljö och kultur har stor betydelse för vårt lärande och inhämtande av ny kunskap. När det gäller lärandemiljön visar resultatet att även elevernas placering har stor betydelse. Samtliga elever svarar att de vill sitta med minst en kamrat. Detta är inte enbart viktigt för elevens enskilda lärande, utan även för den totala kommunikationen och gemenskapen i klassen (Dysthe, 1996).

Diskussion

Syftet med studien är att undersöka hur barn med läs- och skrivsvårigheter upplever sin lärandemiljö samt elevens egen reflektion kring sin påverkan på denna. Genom resultatet som utgick utifrån studiens två frågeställningar: hur upplever en elev med läs- och skrivsvårigheter sin nuvarande undervisningsmiljö och hur skulle denna undervisningsmiljö se ut, om de själva i högre grad, fick vara med och utforma den, har vi fått fram många intressanta svar och tankar som är värda att reflektera över.

Vi kommer här i vår diskussion ta fasta på studiens andra frågeställning. Detta för att vi med vår studie har som mål att kunna delge dig som läsare, hur barn med läs- och skrivsvårigheter skulle vilja uppleva sin undervisningsmiljö, om de själva fick vara med och utforma den i en högre grad.

Här nedan har vi, utifrån studiens resultat, sammanfattat de punkter som studiens respondenter anser vara viktiga i utformandet av en stimulerande lärandemiljö för barn med läs- och skrivsvårigheter, samt våra egna reflektioner kring detta.

Variationsrik undervisning i skolan

Av resultatet kan vi tydligt utläsa att eleverna upplever sin lärandemiljö mest givande när de har en variationsrik undervisning. Det är viktigt att undervisningen är omväxlande för att skapa ett lustfyllt lärande. Då alla elever har olika sätt att ta till sig kunskap på gäller det att som pedagog kunna vara flexibel i sin lärarroll och att använda sig av olika inlärningsmetoder. Resultatet visar också att de ämnen, i detta fall svenska/språklära, engelska, geografi samt matematik, som alltid sker på samma sätt är de lektioner som eleverna upplever som minst motiverande. Med detta menar vi att det är extra viktigt med en variationsrik undervisning, framförallt i de vanligaste ämnena som eleverna möter dagligen.

Studien visar att det är viktigt att de teoretiska ämnena i skolan både innehåller och varvas med praktiska övningar och ämnen. Vi anser att det är viktigt att man använder sig av mycket rörelse i alla ämnen. Genom att använda praktiska övningar ger man barnet en möjlighet att bredda sitt kunskaps- och informationshämtande. Att lägga tyngd på elevernas starka sidor är en viktig princip vid undervisning av alla elever. Men för barn med läs- och skrivsvårigheter är det extra viktigt att identifiera sådana områden. En elev som är svag på det språkliga och teoretiska området kan besitta bättre förutsättningar inom det praktiska och estetiska området. Det är då av speciell vikt att man riktar uppmärksamheten mot det som eleverna gör på dessa områden (Asmervik, Ogden & Rygvold, 2001).

Elever kan också ha erfarenheter av att vistas i speciella miljöer, vilket är en tillgång som man som pedagog bör ta tillvara. Ett exempel kan vara då en elev har varit på en plats där inte många av de andra i klassen har varit. Eleven kan då få möjlighet att berätta om denna plats och delge de andra ny kunskap. Även elevens självförtroende kan stärkas vid ett sådant här tillfälle. Vid sådana här situationer ger man framförallt eleverna upplevelser av att lyckas med det de gör i skolan och genom detta minskas då stressen i inläringssituationen (Asmervik, Ogden & Rygvold, 2001). Även Säljö (2000) tar upp vikten av att man som individ använder sina egna erfarenheter för att delge andra information. Han menar att lärande i en mer grundläggande mening handlar om vad individer och grupper tar med sig från sociala situationer och använder i framtiden.

Pedagogen har stor betydelse

I studien framgår klart att eleverna anser att pedagogen har en stor betydelse för om en lektion blir givande eller inte. Flera av studiens respondenter uppger att de lär sig mest när de har

matematik, detta för att de har en duktig pedagog som har mycket kunskap i ämnet. Vi kan relatera barnens svar mycket till vår egen skolgång. De ämnen man själv uppskattade mycket när man gick i skolan, var de ämnen där pedagogen hade förmåga att delge sin kunskap, och göra lärandet till en positiv upplevelse för oss elever. Vi anser att om man som pedagog brinner för det man gör, har man en större chans att nå och kunna hjälpa de människor vars eld håller på att slockna. Det är också viktigt att låta varje elev få möjlighet att känna stolthet och framgång över sig själva. Det är då elden hålls vid liv!

Fishbein & Österberg (2003) beskriver det pedagogiska ledarskapet som en utgångspunkt för en grups förmåga att kunna samverka. En fungerande grupp skapar även möjligheter till stimulans och utveckling för den enskilda individen.

Men när det gäller läs- och skrivsvårigheter är det förstås även mycket viktigt att man som pedagog har en stor kunskap kring detta. Höien & Lundberg (1999) tar upp att denna kunskap är en förutsättning för att kunna hjälpa barn med läs- och skrivsvårigheter.

Små klasser skapar lugn

En lugn och rofylld miljö gynnar elevens lärande. Både respondenternas svar och våra egna åsikter är av den karaktär som anser att för att kunna skapa en trivsamt lärandemiljö krävs det klasser med ett rimligt elevantal.

Att arbeta i halvklasser är ett sätt som vi anser gynnar barns utveckling. Vid dessa tillfällen skapas lättare ett lugn i gruppen och som pedagog har man större möjlighet att kunna ge den hjälp eleverna behöver. Samtliga elever svarar också att de både lär sig mest och får mest gjort när de arbetar i halvklass, detta för att de anser att de vid dessa tillfällen får mer lugn och ro. Sohlman (2000) tar upp att det är viktigt med små klasser i skolan för att sänka ljudnivån. Vistas man ständigt i en miljö med för mycket oväsen, kan språkutvecklingen påverkas negativt. För mycket oväsen kan skapa okoncentration och brist på uppmärksamhet.

I och med små grupper får även pedagogen mer tid till varje elev, vilket kan leda till att det skapas en djupare relation mellan elev och lärare. När en elev upplever läraren som en person som bryr sig ökar elevens tilltro till läraren, vilket i sin tur kan öka möjligheten för utveckling och inläring (Höien & Lundberg, 1999).

I detta sammanhang vill vi även ta upp elevernas svar, då samtliga betonar vikten av att ha tillgång till två lärare i klassrummet samtidigt. Eleverna säger att de fortare får hjälp när det finns två lärare och detta resulterar i att de får mer gjort och har större chans att utvecklas. Vi anser elevernas svar vara mycket realistiska, då det ligger mycket bakom denna tanke. Vi tycker att man tydligt kan se att dessa elever är väldigt medvetna om hur deras lärandemiljö ska se ut, för att de på bästa sätt skall bli stimulerade i sin skolgång. Vi tror oss kunna se att dessa barn är kapabla till att få vara med och utforma sin lärandemiljö i allt högre grad. Detta är något som säkerligen gäller de flesta elever.

Grupparbete – en uppskattad arbetsform

I vårt resultat kan vi utläsa att de utvalda eleverna uppskattar grupparbete som arbetsform. Genom samspel och praktiska övningar i olika miljöer kan eleven lättare ta till sig kunskap och fördjupa kunskapen denne redan har. Säljö (2000) menar att en av utgångspunkterna för det sociokulturella perspektivet när det gäller lärande är samspelet mellan individ och grupp. Detta är viktigt för hur en individ kan tillägna sig och utnyttja fysiska och kognitiva resurser. När det gäller barn med läs- och skrivsvårigheter bör man som pedagog tänka på att dessa elever lättare har möjlighet att ta till sig kunskap i samspel med andra. Vid tillfällen, exempelvis grupparbete, kan eleverna ta hjälp av varandra och de eventuella svårigheter en elev har behöver inte bli ett hinder.

Vikten av ett starkt Jag

Denna studie visar många viktiga faktorer, som man som pedagog bör lägga stor vikt vid, i utformandet av en bra lärandemiljö. Men för att dessa faktorer skall ha någon betydelse, krävs det att varje enskild individ ges möjlighet att utveckla en stark självkänsla. Många barn har givetvis redan denna grundsten med sig när de börjar skolan. Men för de barn vars självkänsla brister, gäller det att man som pedagog ger barnet en möjlighet att bygga upp den.

”Läraren skall utgå från varje enskild elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren skall också stärka elevens vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Samt stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter” (Lpo, 94 s. 14).

Som vi i vår forskningsbakgrund tidigare nämner kan barn med läs- och skrivsvårigheter ha en bristande självkänsla. Detta för att många barn med dessa svårigheter har upplevt för

många misslyckanden. Asmervik, Ogden & Rygvold (2001) betonar vikten av att låta ett barn få känna självkänsla. Det är viktigt att utgå från och bygga vidare på elevens starka sidor. Att som pedagog hjälpa eleven att lära känna sig själv och att lägga vikten på att uppmärksamma det som eleven klarar av och kan, istället för att fokusera på de eventuella svagheter eleven har. Gemensamt för barn med läs- och skrivsvårigheter är att de ofta upplever en stor frustration och besvikelse. De bristande framgångarna gör att många barn tappar tron på sig själva, de kan komma att känna en stor oro inför att gå i skolan och för att lära sig läsa och skriva (Bjar och Lidberg, 2003). När det gäller dessa barn är det särskilt viktigt att de så snabbt som möjligt får uppleva att de lyckas. På detta sätt kan självkänslan få en positiv kick.

Vi anser också att man som pedagog skall påpeka för eleven att denne endast bör jämföra sig med sig själv och inte med andra. Varje människa är unik och för att utvecklas kan man bara se utifrån sina egna förutsättningar.

Elevernas unika svar utifrån ett sociokulturellt perspektiv

Utifrån ett sociokulturellt perspektiv är barn, som vi tidigare nämnt, en del av den kultur de lever i. Det är utifrån den kultur barn är uppväxta och lever i som de får sina uppfattningar. Dessa uppfattningar leder vidare till unika svar. Vi tycker oss kunna se ett samband mellan barnens svar och den kultur de lever i. Vi tycker oss kunna se stora likheter mellan barnens svar. Kan detta kanske bero på att de lever i samma kultur? Eller beror det kanske på deras läs- och skrivsvårigheter? Eller är det helt enkelt bara en ren slump?

Hur mycket eftertanke det ligger bakom elevernas svar är endast något vi kan spekulera i. I ett sociokulturellt sammanhang utgår man från en helhetssyn när det gäller individen och dess omgivning. Människan påverkas ständigt av miljön och vilka som befinner sig i den (Säljö, 2000). Vi har nu i efterhand reflekterat över och försökt gå in djupare i barnens svar. På vissa ställen tycker vi oss kunna se en tydlig påverkan av den kultur eleven befinner sig i. Ett exempel, som vi skrivit tidigare, är att ingen av eleverna har några förslag på förändringar när det gäller prov. Detta tyder på att eleverna inte vet något annat sätt, eftersom detta är det enda som existerat i deras kultur.

När det gäller barnens svårigheter tror vi att de är medvetna om dessa, men att de upplever detta som något helt naturligt. Vi tror inte heller att de känner sig utpekade. Detta kan, utifrån

ett sociokulturellt perspektiv, relateras till den skolmiljö de befinner sig i. Kanske man på skolan fokuserar på det positiva hos eleverna, istället för de eventuella svårigheter som finns?

Hur skulle studien kunnat utvecklas?

Denna studie utgår till största del från den enskilda eleven och hur denne upplever sin lärandemiljö. Studien har därför inte gett svar på hur eleven upplever sin arbetsplats ur ett mer ergonomiskt perspektiv. Vi menar med detta hur arbetsplatsen är anpassad till eleven. Detta hade också varit en intressant vinkel att titta närmare på. Men hur denna vinkel hade förändrat studiens resultat kan endast spekuleras i.

När det gäller kategorin provform tycker vi att det brister i resultatet. Vi anser att respondenternas svar under denna kategori inte gav studien något relevant resultat. Vi tror att detta kan beror på att våra frågor inte var tillräckligt genomtänkta. För att få fram bättre svar och därmed kanske även ett mer givande resultat, hade vi idag valt att i stället använda mer situationsrelaterade frågor.

Vidare forskning

Genom att utföra denna studie har vi som studenter lärt oss otroligt mycket som vi kommer att bära med oss ut i vårt kommande yrkesliv. Vi har även fått många nya tankar och idéer om hur man vidare skulle kunna utforska detta område. En intressant aspekt skulle vara om man utförde samma studie på en grupp barn, som inte har läs- och skrivsvårigheter. Hade resultatet ändrats?

I och med det sociokulturella perspektivet där kulturen har en stor betydelse hade det varit en intressant aspekt om man utförde studien i en annan stad, stadsdel, land etc. Utifrån egna erfarenheter tror vi att kulturen ser väldigt olika ut beroende på var man befinner sig. Hur hade studiens svar sett ut om den utförts på ett annat ställe?

Slutord

I och med denna studie har vi kommit till insikt om hur viktig pedagogiken och didaktiken är när det gäller arbete med barn, och då kanske framförallt när det gäller barn med någon form av svårighet. När alla elever går hem från skolan med känslan av att de duger och är bra, då anser vi att skolan har kommit en bra bit på vägen. För att kunna stötta alla barn krävs det att man som pedagog har de rätta verktygen att ta till.

I media är lärarkompetens ett mycket omdebatterat ämne. Frågan när det gäller behöriga eller icke behöriga lärare är en ständigt aktuell fråga. Vi anser att alla skolor bör ha utbildade lärare, som har de pedagogiska kunskaper som krävs. Finns dessa förutsättningar kan man gemensamt sträva mot att nå målet: ”*En skola för alla*”.

Avslutningsvis vill vi säga att det har varit fantastiskt roligt och mycket givande att få göra detta arbete. Vi är mycket glada över att vi valde att intervjua barn. Genom att ha tagit del av deras tankar och åsikter har vi lärt oss mycket som vi kommer att ta med oss ut i vårt kommande yrkesliv. Efter denna studie har vi också lärt oss hur olika vi människor uppfattar saker och ting, kanske framförallt barn?! Här är en skön replik som vi fick när vi frågade ett barn om när denne tycker att den lär sig mest i skolan. Efter att eleven funderat länge svarade denne:

”Det är nog på torsdagar för det är då vi har längst skoldag”

Referenslista

- Asmervik Sverre, Ogden Terje & Rygvold Anne-Lise Red. (2001). *Barn med behov av särskilt stöd*. Lund: Studentlitteratur
- Bjar, Louise & Liberg, Caroline (2003). *Barn utvecklar sitt språk*. Lund: Studentlitteratur
- CG & Lindell, Sonya (1996). *Dyslexi – problem och möjligheter. En handbok om läs- och skrivsvårigheter för föräldrar och personal i skola och förskola*. Stockholm: Utbildningsförlaget Brevskolan
- Doverborg, Elisabet & Pramling Samuelsson, Ingrid (2000). *Att förstå barns tankar*. Stockholm: Liber AB
- Dysthe, Olga (1996). *Det flerstämmiga klassrummet :att skriva och samtala för att lära*. Lund: Studentlitteratur
- Ely, Margot (1993). *Kvalitativ forskningsmetodik i praktiken – cirklar inom cirklar*. Lund: Studentlitteratur
- Ericson, Britta (1996). *Utredning av läs- och skrivsvårigheter*. Lund: Studentlitteratur
- Ericson, Britta (2001). *Utredning av läs- och skrivsvårigheter*. Lund: Studentlitteratur
- Fischbein, Siv & Österberg, Olle (2003). *Mötet med alla barn – ett specialpedagogiskt perspektiv*. Förlagshuset Gothia AB
- Forssell, Anna Red. (2005). *Boken om pedagogerna*. 5:e uppl. Stockholm: Liber AB
- Gillberg, Christopher & Ödman, Maj (1994). *Dyslexi - vad är det?*. Borås: Natur och kultur
- Gustafsson, Karin & Mellgren, Elisabeth (2005). *Barns skriftspråkande – att bli en skrivande och läsande person*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis
- Healy, Jane M (1999). *Tillkopplad eller frånkopplad? Datorer, barn och lärande – digitala drömmar möter verkligheten*. Jönköping: Brain Books
- Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1997). *Forskningsmetodik : om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur
- Höien, Torleiv & Lundberg, Ingvar (1999). *Dylexi. Från teori till praktik*. Stockholm: Natur och kultur
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Körling, Anne-Marie (2003) i *Läslust och lättläst. Att förebygga och reparera lässvårigheter och bevara läslusten*. Bibliotekstjänst. Lund: Studentlitteratur
- Lindqvist, Gunilla Red. (1999). *Vygotskij och skolan*. Lund: Studentlitteratur

Lundgren, Torbjörn & Ohlss, Karin (2003). *Vad alla bör veta om läs- och skrivsvårigheter*. Stockholm : Förbundet Funktionshindrade med läs- och skrivsvårigheter ;Härnösand : Specialpedagogiska institutet, cop. 2003

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94

Molloy, Gunilla. (1996) *Reflekterande läsning och skrivning*. Lund: Studentlitteratur

Myrberg, Mats (2003). *Att skapa konsensus om skolans insatser för att motverka läs- och skrivsvårigheter*. Rapport från "Konsensusprojektet". Stockholm: Lärarhögskolan, Institutionen för Individ, Omvärld och Lärande

Nielsen, Cecilia (2005). *Mellan fakticitet och projekt. Läs-och skrivsvårigheter och strävan att övervinna dem*. Acta universitatis Gothoburgensis

Raustorp, Anders (2000). *Att lära fysisk aktivitet*. Uppsala: Kunskapsföretaget AB

Salamancadeklarationen nr 1/2001. Stockholm : Svenska Unescorådet

Severin, Roland (2002). *Dom vet vad dom talar om. En intervjustudie om elevers uppfattningar av begreppen makt och samhällsförändring*. Acta universitatis Gothoburgensis

Sohlman, Birgitta (2000). *Möjligheterna finns. Om hjälp för barn med läs- och skrivsvårigheter och andra inlärningsproblem*. Borås: Sama förlag

Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund, Studentlitteratur

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Bokförlaget Prisma

Thorsén, Kerstin Red. (1990). *"Einstein var en svag elev" en bok om läs- och skrivsvårigheter*. Förbundet mot läs- och skrivsvårigheter (FMLS). Stockholm: Svenskt tryckeri

Utbildningsdepartementet (1997). *Att lämna skolan med rak rygg – om rätten till skriftspråket och om förskolans och skolans möjligheter att förebygga och möta läs- och skrivsvårigheter*. Stockholm: Norstedts Tryckeri AB

Wahlström, O Gunilla (1997). *Kirre- en bok om att möta, vårda och fostra trasiga barn*. Runa Förlag AB

Övrig litteratur

Backman, Jarl (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur

Nordstedts svenska ordbok – *En ordbok för alla* (2003). WS Bookwell Finland

Zetterqvist Nelson, Karin (2003). *Dyslexi – en diagnos på gott och ont. Barn, föräldrar och lärare berättar*. Lund: Studentlitteratur

Bilaga 1

Hej

Vänersborg 050509

Vi är två lärarstudenter som kommer från högskolan i Vänersborg. Vi håller just nu på med att göra vårt examensarbete som grundar sig i att intervjua ett antal elever om hur de upplever sin klassrumssituation. Det är givetvis barnen själva som bestämmer om de vill bli intervjuade eller inte men vi behöver också målsmans samtycke för att kunna genomföra detta. Studien är helt anonym och inga namn eller uppgifter kommer att lämnas ut. Vi är tacksamma om ni lämnar tillbaka lappen till respektive lärare senast fredag den 13 maj, med tanke på att vi tänkt påbörja intervjuerna nästa vecka.

Tack på förhand

Med vänliga hälsningar

Johanna Prick

Josefine Holm

.....

Elevens namn:

Elevens klass:

Mitt barn får bli intervjuat: Ja Nej

Målsmans namn:

Målsmans underskrift:

Placering:

1. Hur sitter du i klassrummet?
2. Om du fick välja själv, var och hur skulle du helst vilja sitta då?

Arbetsform/ Lektionsform:

3. Hur tycker du bäst om att jobba? (själv, grupp osv.)
4. Beskriv en situation då du tycker att det är roligt att arbeta i klassrummet?
5. Är det någon lektion som du tycker är jobbig eller tråkig? Varför? Hur skulle den kunna bli bättre och roligare?

Provform:

6. Hur brukar ni ha prov?
7. Hur skulle du helst vilja att ett prov gick till? (förhör, skriftligt, muntligt...)

Hjälp:

8. Om du behöver hjälp i klassrummet, hur gör du då?
9. Brukar du få hjälp när du behöver det?
10. Är det något ämne du känner att du behöver eller skulle vilja ha mer hjälp i?

Inläarning:

11. När tycker du att du lär dig mest?
12. När tycker du att du får mest gjort?

Högskolan i Trollhättan / Uddevalla
Institutionen för individ och samhälle
Box 1236
462 28 Vänersborg
Tel 0521 - 26 40 00 Fax 0521 – 26 40 99
www.htu.se